כַּעֲשָׂה דְּבֵית חוֹרוֹן, המובא במשנה בנדרים (מח.), באחד שהיה אביו מודר הנאה ממנו, וכשהשיא את בנו רצה הבן שאביו יאכל עמו בסעודת הנישואין, ולכן הקנה לחבירו את החצר והסעודה, כדי שיתן לאביו לאכול. הלך חבירו ואמר, אם שלי הם הרי הם מוקדשים לשמים. אמר לו, כלום נתתים לך בשביל שתקדישם לשמים. אמרו חכמים, כיון שלא נתנם לו במתנה גמורה, שהרי לא נתן לו רשות להקדישם, לא חלה המתנה כלל, ואסור לאביו ליהנות מהסעודה. ומחמת כן אף שמעיקר הדין ההפקר חל ויצא האוכל מרשות המדיר, יש לגזור שלא יאכיל אדם את חבירו המודר הנאה ממנו על ידי הפקר, שמא יפרש בדבריו שלא הפקיר לכל העולם אלא רק למודר הנאה, ונמצא שעבר על נדרו.

* * *

שנינו במשנה: המדיר את אשתו מליהנות לו, עד שלשים יום יעמיד פרנס, יתר מיכן יוציא ויתן כתובה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּיִשְׂרָאֵל חֹדֶשׁ אֶחָד יקיים וְכוּ' ושנים יוציא ויתן כתובה. בכהן, שנים יקיים ושלשה יוציא ויתן כתובה.

תמהה הגמרא: דברי רבי יהודה, הֵיינוּ כדברי תַּנָּא קָמָא, שהרי אף תנא קמא אמר 'עד שלשים יום יעמיד פרנס', ואילו מדברי רבי יהודה משמע שהוא חולק על תנא קמא אף בדינו של הישראל.

מתרצת הגמרא: אֲמַר אַבַּיֵי, רבי יהודה 'כַּהֲנַת' אָתָא לְאַשְׁמוֹעִינָן – בא לחדש את דין הכהנת, ששני חודשים יקיים, ושלשה יוציא ויתן כתובה, אך לגבי ישראל באמת אינו חולק על תנא קמא, ולדברי שניהם עד שלשים יום יקיים.

תירוץ נוסף: רָבָא אָמַר, חֹדֶשׁ מָלֵא וְחֹדֶשׁ חָסֵר אִיכָּא בֵּינַייהוּ – מחלוקתם היא אף בישראל, שלדעת תנא קמא נותנים לו שלשים יום, שזהו זמן חודש מלא, ולרבי יהודה נותנים לו חודש חסר, והיינו עשרים ותשעה יום, וביום השלשים יוציא ויתן כתובה.

* * *

שנינו במשנה: המדיר את אשתו מליהנות לו, עד שלשים יום יעמיד פרנס, יתר מיכן יוציא ויתן כתובה. הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בביאור המשנה: אָמַר רַב, לֹא שָׁנוּ במשנה שעד שלשים יום יעמיד לה פרנס, ואינו צריך להוציא מיד, אֶלָּא בְּמְפֻרָּשׁ – שפירש בנדרו שמדירה רק לשלשים יום, וכיון שאחרי אותו זמן תהיה מותרת בהנאתו, יכול לקיימה. אֲבָל בְּנודר סְתָם, ולא קצב לה זמן מסוים, יוֹצִיא לְאַלְתַּר [–מיד] וְיִתֵּן כְּתוּבָּה, כיון שאף אחר אותם שלשים יום תהיה אסורה בהנאתו, ואין טעם להמתין לאותו זמן, אלא יוציא מיד ויתן לה כתובתה. וּשְׁמוּאֵל נחלק וְאָמַר, אֲפִילּוּ כשהדירה בְּסְתָם, לֹא יוֹצִיא עד שיעברו שלשים יום, שֶׁמָּא יִמְצָא באותם ימים פֶּתַח לְנִדְרוֹ, וילך אצל חכם שיתירנו.

שואלת הגמרא: מדוע הוצרכו רב ושמואל להשמיענו מחלוקתם במשנה זו, וְהָא אִיפְּלְגוּ בֵּיהּ חֲדָא זִימְנָא – והרי כבר נחלקו פעם אחת במחלוקת דומה, דְּתָנַן במשנה לעיל (סא:), הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, עד שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת [–שני שבועות] יקיים, ויתר על כן יוציא ויתן כתובה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, שַׁבָּת אַחַת [–שבוע אחד] יקיים, יתר על כן יוציא ויתן כתובה. וְאָמַר רַב, מַחְלוֹקֶת זו היא רק בְּמְפֻרָּשׁ בנדרו שתאסר עליו רק לשבת אחת או רק לשתי שבתות, אֲבָל אם הדירה בְּסְתָם, יוֹצִיא לְאַלְתַּר וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, אֲפִילּוּ כשהדירה בְּסְתָם נַמִּי לֹא יוֹצִיא מיד, אלא יקיים שבת אחת או שתי שבתות, שֶׁמָּא בינתיים יִמְצָא פֶּתַח לְנִדְרוֹ. וניתן ללמוד ממחלוקת זו, שאף במשנתינו יחלקו רב ושמואל, ומדוע הוצרכו לחלוק בפירוש אף כאן.

משיבה הגמרא: צְרִיכָא – הוצרכו רב ושמואל לחלוק בפירוש בשתי המשנויות, דְּאִי אִיתְּמַר בְּהָהִיא – אם היו חולקים רק לעיל, לגבי המדיר את אשתו מתשמיש המטה, היינו סבורים שדווקא בְּהָהִיא – באותה משנה קָאָמַר רַב שאם הדירה סתם יוציא מיד, מִשּׁוּם דְּתשמיש לֹא אֶפְשָׁר בְּפַרְנָס, אֲבָל בְּהָא – במשנתינו, שהדירה ממזונות, דְּאֶפְשָׁר בְּפַרְנָס שיפרנסנה כל שלשים יום, אֵימָא – היה אפשר לומר שרב מוֹדֶה לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל, שיקיים שלשים יום, שמא ימצא פתח לנדרו. וְכן אִי אִתְּמַר בְּהָא – אם היו חולקים רק במשנתינו, באופן שהדירה ממזונות, היינו יכולים לומר שדווקא בְּהָא קָאָמַר שְׁמוּאֵל שאף שהדירה בסתם תמתין שלשים יום, מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר בְּפַרְנָס, אֲבָל בְּהָהִיא שהדירה מתשמיש, שאי אפשר בפרנס, אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לְרַב שאם הדירה בסתם יוציא מיד, צְרִיכָא – לכן הוצרכו לחלוק בפירוש בשתי המשנויות.

הגמרא מקשה ממשנתינו על שמואל: תָּנַן במשנתינו, הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּטְעַם מִן אֶחָד מִכָּל מיני הַפֵּירוֹת שבעולם, יוֹצִיא – עליו לגרשה לאלתר, וְיִתֵּן לה כְּתוּבָּה, ואין ממתינים לו שלשים יום. ולכאורה קשה מדוע ברישא ממתינים לו שלשים יום, ואילו כאן אין ממתינים לו, וּבְשֶׁלָּמָא לְרַב, ניתן לבאר ולחלק, שכָּאן – בסיפא, מדובר שהדירה בְּסָתָם, ללא קיצבת זמן, ולכן יוציא מיד, וְכָאן – ברישא, מדובר בְּמְפֻרָּשׁ בנדרו שאוסרה רק לשלשים יום, ולכן ממתינים לו שלשים יום. אֶלָּא לְשְׁמוּאֵל, שאינו מחלק ביניהם, אלא סובר שגם בנודר סתם ממתינים שלשים יום, שמא ימצא פתח לנדרו, קַשְׁיָא, מדוע ברישא ממתינים לו שלשים יום ובסיפא מוציא לאלתר.

מתרצת הגמרא: אמנם באופן שהבעל הדיר את אשתו, ממתינים שלשים יום שמא ימצא לה פתח, אך הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כאן, בסיפא, מדובר כְּגוֹן שֶׁנְּדָרָהּ הֵיא שלא תהנה מאחד הפירות, וְקַיֵּים לָהּ אִיהוּ – הבעל קיים את נדרה, ולכן אין סיבה להמתין שלשים יום, שהרי הבעל אינו יכול להפר את הנדר של אשתו לאחר שקיימו, והאשה ודאי אינה רוצה להתיר את הנדר, שאם היתה רוצה להתירו לא היתה תובעת שיגרשנה ויתן לה כתובה, ולכן יוציא מיד ויתן כתובה.

מוסיפה הגמרא ומבארת מדוע באופן כזה, שהיא הנודרת, יש לה כתובה: וְקָסָבַר רַבִּי מֵאִיר – תנא קמא של משנתינו [שהרי סתם משנה רבי מאיר], שאף שהיא זו שאסרה את הפירות על עצמה, מכל מקום כשאשה נודרת ובעלה מקיים לה, הוּא נחשב כנוֹתֵן אֲצַבַּע בֵּין שִׁנַּיָּהּ, כלומר, הוא זה שגרם לכך שהנדר יתקיים, בכך שלא הפירו, ואפילו שהוא אסרה בפירות, ועליו להוציאה ולתתן לה כתובה.

שואלת הגמרא: וְכִי סָבַר רַבִּי מֵאִיר שאם קיים הבעל את נדרה של אשתו הרי הוּא נחשב כנוֹתֵן אֲצַבַּע בֵּין שִׁנַּיָּהּ, וְהָתַנְיָא בברייתא, הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בְּנָזִיר – שתהא נזירה, וְשָׁמַע בַּעְלָהּ את נדרה וְלֹא הֵפֵר לָהּ, וחלה עליה הנזירות, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים, הֵיא נָתְנָה אֲצַבַּע בֵּין שִׁנַּיָּהּ, כלומר, היא גרמה לעצמה איסורי נזירות, וּלְפִיכָךְ, אִם מתחילה רָצָה הַבַּעַל לְהָפֵר, קודם שיעבור יום שמעו, יָפֵר, וְאִם אינו רוצה להפר אלא קיים לה, וְאָמַר אִי אִפְשִׁי בְּאִשָּׁה נְזִירִית – איני יכול לגור עם אשה שנודרת נדרים, וברצוני לגרשה, הרי זו תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמְרִים, הוּא נוֹתֵן אֲצַבַּע בֵּין שִׁנַּיָּהּ, כיון שעליו להפר את הנדר, וּלְפִיכָךְ אִם רָצָה הַבַּעַל לְהָפֵר יָפֵר, וְאִם לא הפר אלא קיים את נדרה וְאָמַר אִי אִפְשִׁי בְּאִשָּׁה נְזִירִית וברצוני לגרשה, הרי זה יוֹצִיא, וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. הרי שמברייתא זו מוכח שדעת רבי מאיר שבאופן שהאשה נדרה ובעלה קיים לה, היא נתנה אצבע בין שיניה, ומפסידה כתובתה, ואיך העמיד שמואל את משנתינו, שסתמא כרבי מאיר, שיוציא ויתן כתובה מפני שהוא נותן אצבע בין שיניה.

מתרצת הגמרא: אֲפוּךְ – יש להפוך בגירסת הברייתא את שיטות התנאים, שרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים 'הוּא נוֹתֵן אצבע בין שיניה', וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי אֶלְעָזָר חולקים ואוֹמְרִים 'הִיא נָתְנָה אצבע בין שיניה'.

ממשיכה הגמרא ומקשה אף לפי הגירסא ההפוכה בברייתא: וְכִי אפשר לומר דְּסָבַר רַבִּי יוֹסֵי ש'הִיא נָתְנָה אצבע בין שיניה', כפי שיוצא לפי הגירסא ההפוכה, וְהָתְנַן בסיפא של משנתינו, המדיר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינין, יוציא ויתן כתובה, ולדברי שמואל מדובר שהיא נדרה והבעל קיים את נדרה, ועל

המשך בעמוד ריב

אופן זה שנינו בהמשך המשנה, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, רק **בָּעֲנִיּוֹת** הדין כך **וְכֹשֶׁלֹּא נָתַן קְצָבָה** לאיסורו, ומוכח שאף רבי יוסי סובר כתנא של משנתינו, שיוציא ויתן כתובה, משום שבכך שלא הפר לה את נדרה הוא נתן אצבע בין שיניה, ואם נהפוך את הגירסא בברייתא נמצא שלדעת רבי יוסי היא נתנה אצבע בין שיניה.

הגמרא משנה את הגירסא בברייתא באופן אחר: **אִימָּא** – יש לגרוס בברייתא במקום 'רבי מאיר ורבי יהודה אומרים הוא נותן', **'רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמְרִים הוּא נוֹתֵן, רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמְרִים הִיא נָתְנָה'**, ונמצא שגם רבי מאיר וגם רבי יוסי סוברים שהוא נותן אצבע בין שיניה, וכמבואר במשנתינו שלדברי שניהם יוציא ויתן כתובה.

ממשיכה הגמרא ומקשה אף לגירסא זו: **וְכִי** אפשר לומר דְּ**רַבִּי רַבִּי יְהוּדָה 'הִיא נָתְנָה'**, כפי הגירסא כעת בברייתא, **וְהָתְנַן** במשנתינו, המדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות, יוציא ויתן כתובה, ולפי שמואל מדובר באופן שנדרה היא והוא קיים לה, ועל זה שנינו, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּיִשְׂרָאֵל** שנדרה אשתו, **יוֹם אֶחָד, יְקַיֵּים** – אינו צריך לגרשה, אך אם עברו שני ימים, יוציא ויתן כתובה, ומוכח שאף רבי יהודה סובר שהוא נותן אצבע בין שיניה, ולכן חייב בכתובתה, ואילו בברייתא מבואר שלרבי יהודה 'היא נתנה אצבע בין שיניה'.

הגמרא מתרצת שיש לגרוס בברייתא באופן אחר: **אִימָּא** – תשנה בברייתא כך, **רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמְרִים הוּא נוֹתֵן**, כמבואר במשנתינו ששלשתם סוברים כך, **וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר הִיא נָתְנָה.**

ומתרצת הגמרא באופן נוסף: **וְאִם תֹּאמְצָא לוֹמַר** – ואם תדקדק לומר שברייתא זו **זוּגֵי זוּגֵי קָתָנֵי** – זוג תנאים אמרו כך וזוג תנאים אמרו כך, ולא שיחיד חולק על שלשה, **אִימָּא** – תשנה כך, **רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמְרִים הִיא נָתְנָה, רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמְרִים הוּא נוֹתֵן**, אמנם לפי זה נמצא שרבי מאיר סובר ש'היא נתנה' ואילו במשנה שנינו ש'הוא נותן', וכלל הוא בידינו שסתם משנה כרבי מאיר, **וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּהָא סְתָמָא** – סתם משנה זו, **דְּלָא כְּרַבִּי מֵאִיר.**

הגמרא ממשיכה ומקשה על דעת שמואל, המבאר את משנתינו באופן שהאשה נדרה ובעלה קיים את הנדר. שנינו במשנה: המדיר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינין, יוציא ויתן כתובה. רבי יוסי אומר, בעניות שלא נתן קצבה, ובעשירות שלשים יום. מקשה הגמרא: **וְכִי** דבר **כְּבָר רַבִּי יוֹסֵי שֶׁבָּעֲנִיּוֹת שֶׁלֹּא נָתַן קְצָבָה** לנדרו יוציא ויתן כתובה, והרי כיון שלדעת שמואל מדובר באופן שהיא נדרה והוא קיים, **אֶלְמָא** – מוכח מכאן שלדעת רבי יוסי **בַּעַל מָצֵי מֵיפַר** – הבעל יכול להפר לאשתו נדרי קישוט, ולכן חייב בכתובתה, כיון שלא הפר את הנדר אלא קיימו. **וּרְמִינְהוּ** – וקשה על כך ממה ששנינו במשנה בנדרים (עט.), **אֵלּוּ דְּבָרִים** – נדרים **שֶׁהַבַּעַל מֵיפֵר** לאשתו, **דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן** משום **עִינּוּי נָפֶשׁ**, כגון **אִם** אָרְחַיִן – קונם עלי הנאת רחיצה אם ארחץ, ושבועה שלא ארחץ, **אוֹ אִם לֹא** אָרְחַיִן – שבועה שלא ארחץ. וכן **אִם** אֶתְקַשֵּׁט – קונם עלי הנאת קישוט אם אתקשט עד זמן פלוני, ושבועה שלא אתקשט, **אוֹ אִם לֹא** אֶתְקַשֵּׁט – שבועה שלא אתקשט, הרי יש בהם משום עינוי נפש. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵין** נדרים **אֵלּוּ** נחשבים **נִדְרֵי עִינּוּי נָפֶשׁ**, ואין הבעל מפר אותם, שהרי אפשר לה בלא רחיצה וקישוט. אלא מפרש רבי יוסי, **וְאֵלּוּ חֵן נִדְרֵי עִינּוּי נָפֶשׁ**, הנודרת **שֶׁלֹּא אוֹכַל בָּשָׂר וְשֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה יַיִן, וְשֶׁלֹּא** אֶתְקַשֵּׁט

בְּבִגְדֵי צֶבַעוֹנִין, משום שהיא מתגנה עליו אם לא תלבש בגדים אלו. ואם כן קשה, מדוע אמר רבי יוסי במשנתינו שבעל שלא הפר לאשתו נדרי קישוט יוציא ויתן כתובה, והרי לדבריו אין זה נדר של עינוי נפש, ואינו יכול להפירו כלל.

מתרצת הגמרא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – באיזה קישוט עוסקת המשנה, בְּקִישׁוּט שֶׁהוּא מִדְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ, והיינו בהסרת השיער באותו מקום על ידי סם, שבזה אף לרבי יוסי הבעל יכול להפר, וכיון שקיים לה, יוציא ויתן כתובה.

מקשה הגמרא: הָנִיחָא – תירוץ זה נח ומובן רק לְמַאן דְּאָמַר דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ הַבַּעַל מֵיפַר, כלומר, לדעת הסובר שאף לרבי יוסי האומר בנדרים לגבי קישוט שאין בנדר זה משום עינוי נפש, מכל מקום יכול הבעל להפירו מחמת שהוא נדר שבינו לבינה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר שלרבי יוסי אֵין הַבַּעַל מֵיפַר נדר זה כלל, ואינו נחשב דבר שבינו לבינה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר ביישוב הקושיא, כלומר, מדוע אמרה משנתינו שהבעל מיפר לה נדרי קישוט. ומביאה הגמרא מי הם החולקים בזה: דְּאִתְּמַר, דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ – נידון זה, האם לרבי יוסי נדר זה של מניעת קישוט של הסרת השיער נחשב כדבר שבינו לבינה או לא, רַב הוּנָא אָמַר, הַבַּעַל מֵיפֵר, כיון שמניעת קישוט זה מונעת תשמיש. וְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר, אֵין הַבַּעַל מֵיפֵר, משום שאין הבעל מקפיד בכך, כיון שרגיל בה, ואין בזה משום מניעת תשמיש, כמו שֶׁלֹּא מָצִינוּ שׁוּעָל שֶׁמֵּת על ידי שיתקל בְּעֲפַר פִּיר – בעפר חפירתו שהוא דר בה תמיד, כיון שהוא רגיל בו ונזהר. ולדברי רב אדא בר אהבה קשה, מדוע אמר רבי יוסי במשנתינו שאם נדרה שלא תתקשט וקיים לה בעלה יוציא ויתן כתובה [כפי שביאר שמואל את המשנה], והרי כיון שלרבי יוסי אין בנדר זה משום עינוי נפש ולא משום דברים שבינו לבינה, אין הבעל יכול להפירו, ומדוע הוא חייב בכתובתה.

מתרצת הגמרא: אֶלָּא, משנתינו עוסקת בכל קישוט, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – וכאן שאמר רבי יוסי שהבעל יכול להפר נדרי קישוט מדובר, בְּגוֹן דְּתָלְיָנְהוּ [–שתלתה] לְקִישׁוּטֶיהָ בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, והיינו באופן דְּאָמְרָה, יֵאָסֵר הֲנָאַת תַּשְׁמִישְׁךָ עָלַי אִם אֶתְקַשֵּׁט, וכיון שאם תתקשט יאסר עליה תשמיש המטה, שהוא לדברי הכל דבר שבינו לבינה, יכול הבעל להפר לה את נדרה, שתוכל להתקשט ולא תאסר עליו בתשמיש. ומבארת הגמרא מדוע לולא הפרתו חל נדרה: כְּרַאֲמַר רַב הֲנָא, דְּאָמַר רַב הֲנָא, האומרת לבעלה 'הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁי תאסר עָלַיִךְ', כּוֹפָה הבעל וּמְשַׁמֶּשְׁתּוֹ אף ללא הפרה, כיון שהיא משועבדת לו לענין תשמיש, ואינה יכולה להפקיע את שיעבודה על ידי נדר, אבל האומרת לבעלה 'הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ תאסר עָלַי', נדרה חל, וְיָפֵר – צריך להפר לה. והטעם שנדרה חל אף שהיא משועבדת לו, לְפִי שֶׁאֵין מַאֲכִילִין לְאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ, ואף כאן כיון שאם תתקשט תאסר עליה הנאת תשמישו, צריך להפר לה.

מקשה הגמרא: מדוע נדר זה נחשב כנדר שבינו לבינה, והרי תלתה את איסור התשמיש בכך שתתקשט, וְאם כן, לֹא תֵּתָקְשַׁט וְלֹא תֵּאָסֵר, ומדוע יכול הבעל להפר את נדרה קודם שנאסרה. מתרצת הגמרא: אִם בֵּן שלא תתקשט, קָרוּ לָהּ – יקראו לה חברותיה מְנוּוֶלֶת [–מלוכלכת], ומחמת כך בודאי תתקשט ותאסר בתשמיש, ולכן מתחילה יכול הבעל להפר לה משום דברים שבינו לבינה.

מקשה הגמרא: אם האמור במשנתינו שהבעל מפר לה מדובר בשתלתה את התשמיש בקישוט, מדוע הבעל מוציא מיד ונותן כתובה, והרי מבואר במשנה לעיל (סא:) שאפילו אם הדירה בעלה מתשמיש אינו מוציאה מיד, וְאף כאן נאמר שֶׁתָּלְתָה, וְתֵאָסֵר, ונמתין לה את הזמן האמור במשנה שם, אִי לְבֵית שַׁמַּאי, ימתין שָׁבְתוֹת, וְאִי לְבֵית הִלֵּל, ימתין שַׁבָּת אַחַת, שמא בינתיים ימצא פתח לנדרו, ומדוע אמרה המשנה שיוציא מיד.

מתרצת הגמרא: הטעם של המשנה לעיל שממתינים שבת אחת או שתי שבתות, הָנֵי מִילֵּי – זה רק הֵיכָא דְּאַדְּרָה אִיהוּ – באופן שהבעל הוא שהדירה, ואנו ממתינים לו שמא ימצא פתח לנדרו, דְּבאופן זה סָבְרָה האשה, אמנם מִירְתַּח רָתַח עִילָּאי – היה בכעס עלי ולכן נדר, וְהַשְׁתָּא מוֹתִיב דַּעְתֵּיהּ – אך עתה נתיישבה דעתו וחוזר בו מנדרו, ומתרצית להיות עמו. אֲבָל הָכָא – במשנתינו, שמדובר דְּנָדְרָה אִיהִי וְשָׁתְיָא לָהּ – שהיא נדרה והוא שתק ולא הפר לה את הנדר, הרי אין זה משום כעס, ולכן סָבְרָה האשה, מַדְּאִישְׁתֵּיק – מכך שהוא שותק ונח לו בקיום הנדר, זו ראיה דמֵיסְנָא הוּא דְּסָנֵי לִי – שהוא שונא אותי, ואף קודם שיחול הנדר אינה יכולה לדור עמו, ולכך יוציא מיד.

* * *

שנינו במשנה: המדיר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינין יוציא ויתן כתובה, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בַּעֲנִיּוֹת שֶׁלֹּא נָתַן קִצְבָּה, ובעשירות שלשים יום. ומבואר בדברי רבי יוסי שבעניות אם נתן קצבה, אינו מוציא ונותן כתובה. מבררת הגמרא: וְכַמָּה היא הַקִּצְבָּה, שאם הדירה לזמן זה אין כופים אותו להוציאה. מבארת הגמרא: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, אך אם הדירה יותר מזמן זה, יוציא ויתן כתובה. רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר בשם רַבִּי יוֹחָנָן, עֲשָׂר שָׁנִים, ואם הדירה ליותר מכך, יוציא ויתן כתובה. רַב חִסְדָּא אָמַר בשם אֲבִימִי, רֶגֶל – אם הנדר הוא רק עד שיגיע הרגל, יקיים, אך לא ברגל עצמו, שֶׁבֵּן בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִתְקַשְּׁטוֹת בָּרֶגֶל.

מבארת הגמרא את המשך דברי רבי יוסי: 'וּבַעֲשִׁירוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם'. מבררת הגמרא: מַאי שְׁנָא שְׁלֹשִׁים יוֹם – מדוע שיעור הזמן של העשירות הוא שלשים יום. מבארת הגמרא: אָמַר אַבָּיֵי, שֶׁבֵּן אִשָּׁה חֲשׁוּבָה בעשירות נֶהֱנֵית מֵרֵיחַ קְשׁוּטֶיהָ שנתקשטה לפני הנדר, שְׁלֹשִׁים יוֹם, ובאותו זמן אין לה צער מחמת הנדר.

משנה

משנתינו מביאה דינים נוספים באדם המדיר את אשתו: הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ, כך הוא הדין, בְּזְמַן שֶׁהוּא – אביה, דר עִמָּהּ בְּאותה עִיר, אם הדירה חוֹדֶשׁ אֶחָד, יְקַיֵּים, כיון שיכולה להתעמיד עצמה שלא תלך לבית אביה זמן כזה, אך אם הדירה שְׁנַיִם – שני חודשים, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה, שאינה יכולה לעמוד זמן כזה בלא לילך לבית אביה. וּבְזְמַן שֶׁהוּא דר בְּעִיר אַחֶרֶת, ודרך הבת ללכת ברגלים לבית אביה, אם הדירה שלא תלך רֶגֶל אֶחָד, יְקַיֵּים. שְׁלֹשָׁה רגלים, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה.

דינים נוספים: הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל לנחם אבלים, אוֹ שלא תלך לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה, מִפְּנֵי שֶׁנּוֹעָל בְּפָנֶיהָ, שאף אחרים לא יבואו אליה בזמנים אלו. וְאִם הָיָה בעלה טוֹעֵן שהדירה כך מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר, כגון שיש שם בני אדם פרוצים, רַשַּׁאי. אָמַר לָהּ הבעל לאשתו, הרי את מודרת הנאה עַל מְנַת שֶׁתֹּאמְרִי לְפַלּוֹנִי מַה שֶׁאָמַרְתְּ לִי אוֹ מַה שֶׁאָמַרְתִּי לָךְ, כלומר אם לא תאמרי לו הריני מדירך, אוֹ שהדירה שֶׁתְּהֵא מְמַלְּאָה וּמְעָרָה – ושופכת לָאַשְׁפָּה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה.

* * *

גמרא

שנינו במשנה: המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה וכו', בזמן שהוא בעיר אחרת, רגל אחד יקיים, שלשה יוציא ויתן כתובה. מקשה הגמרא: הָא גּוּפָא קַשְׁיָא – משנה זו קשה מצד עצמה, שהרי בתחילת דבריך אָמַרְתְּ שאם הדיר אותה רֶגֶל אֶחָד, יְקַיֵּים, ומשמע, הָא שְׁנַיִם – אבל אם הדירה שני רגלים יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה, ואם כן אַיְּמָא סֵיפָא, שם שנינו שְׁלֹשָׁה רגלים יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה, ומשמע, הָא שְׁנַיִם, יְקַיֵּים.

מתרצת הגמרא: אָמַר אַבָּיֵי, הרישא והסיפא אינם עוסקים באותו ענין, אלא הרישא עוסקת באשת ישראל, ובה אכן יש לדייק שרק רגל אחד יקיים, אבל שני רגלים יוציא ויתן כתובה. וּבְסֵיפָא, אָתָאן

המשך בעמוד כב

– באנו לְדינה של **כְּהֲנָא**, ובה דווקא שלשה רגלים יוציא, אבל שנים יקיים, **וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא**, הסובר במשנה לעיל (ע.) שלכהן המדיר את אשתו נותנים זמן רב יותר, כיון שאם יגרש את אשתו לא יוכל להחזירה, ולכן הוסיפו לו רגל אחד.

תירוץ נוסף: **רָבָה בַּר עוּלָּא אָמַר**, לעולם משנתינו סוברת כחכמים, שאין חילוק בין ישראל לכהן, **וּלְא קַשְׁיָא, כָּאן** – ברישא, מדובר **בְּאשה יְרוּפָּה** – שרגילה ללכת תדיר לבית אביה, ובזו אם הדירה שני רגלים יוציא. **וְכָאן** – בסיפא, מדובר **בְּאשה שֶׁאֵינָהּ יְרוּפָּה** ללכת תדיר לבית אביה, ויכולה להמנע מכך שני רגלים, ורק אם הדירה שלשה רגלים יוציא ויתן כתובה.

אגב דין זה של אשה הרדופה לילך לבית אביה, מביאה הגמרא דרשה בענין כנסת ישראל שנמשלה לכלה כזו: נאמר בשיר השירים (ח ט), שכנסת ישראל משתבחת ואומרת כלפי הקדוש ברוך הוא 'אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת אָז הָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמוֹצְאַת שָׁלוֹם', פירוש הלשון 'כְּמוֹצְאַת שָׁלוֹם' הוא **כְּכַלָּה שֶׁנִּמְצֵאת שְׁלֵמָה בְּבֵית חֲמִיהָ** – בבית בעלה, **וּרְדוּפָה לֵילֵךְ וּלְהַגִּיד שְׁבָחָהּ בְּבֵית אֲבִיהָ**, וכן אומרת כנסת ישראל שנתחבבה בעיני הקדוש ברוך הוא, ונמצאת שלימה לו.

הגמרא מביאה דרשה נוספת בענין כנסת ישראל שנמשלה לכלה: נאמר בנבואת הושע (ב יח) על העתיד לבוא 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם ה' תִּקְרְאִי אִישִׁי וְלֹא תִקְרְאִי לִי עוֹד בַּעֲלִי', אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, פירוש הפסוק **כְּכַלָּה בְּבֵית חֲמִיהָ** לאחר שנישאת, שרגילה בבעלה וקוראת לו 'אישי', מלשון אישות וחיבה, **וְלֹא כְּכַלָּה בְּבֵית אֲבִיהָ**, שעדיין ארוסה היא ובושה מחתנה וקוראת לו בעלי, שהוא לשון אדנות, כך לעתיד לבוא יעבדו ישראל את ה' מתוך אהבה וקירבה, ולא מתוך יראה.

* * *

שנינו במשנה: **הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ וְכוּ'** שלא תלך לבית האבל או לבית המשתה, יוציא ויתן כתובה. מקשה הגמרא: **בְּשֶׁלָּמָא** כשהדירה שלא תלך **לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה**,